

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์: การปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท

ชื่อผู้เขียน: นางกัญญารัตน์ อันตระกูล

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต: สาขาวิชาการศึกษาานอกระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

รองศาสตราจารย์ ดร.เจิดหล้า สุนทรวิภาต	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ ลีสวรรณ์	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. สุธรรม์ จันทน์หอม	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขั้นตอนและวิธีการในการปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท และเงื่อนไขปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและวัฒนธรรมภายในและภายนอกชุมชน ที่มีผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนอาชีพ ตลอดจนผลกระทบของการปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรที่มีต่อชุมชน ในการศึกษาวิจัยได้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มกับเกษตรกรในชุมชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับอาชีพและแนวทางในการแก้ไข ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรผู้ถูกศึกษานั้น ได้แก่ เกษตรกรผู้ปรับเปลี่ยนอาชีพ เกษตรกรผู้ที่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม และสมาชิกในชุมชน ซึ่งชุมชนในการศึกษาครั้งนี้คือ ชุมชนเมืองสาคร ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

จากผลการวิจัยพบว่า การปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรมีลักษณะที่เป็นกระบวนการ ที่ประกอบด้วยขั้นตอน รูปแบบและวิธีการที่สอดคล้องซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ขั้นตอนของการปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรนั้น เริ่มจากการที่เกษตรกรประสบสภาพปัญหาจากการประกอบอาชีพในภาคเกษตร อันเป็นสิ่งบีบบังคับให้ต้องพยายามค้นหาวิธีการในการแก้ไข โดยการพยายามศึกษาเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และพยายามเลือกสรรวิธีการที่คิดว่า สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ

ต้องการ จากนั้นจึงได้ทดลองปฏิบัติตามแนวทางที่คัดเลือก ระหว่างที่ทดลองปฏิบัตินั้น ก็มีการประเมินผลระดับความสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติ ซึ่งในบางครั้งอาจก่อให้เกิดผลที่สร้างความพึงพอใจแก่ผู้ ที่เลือก จนเกิดการยอมรับปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง หรืออาจยังไม่เป็นที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการ ก็มีการพยายามแสวงหาสิ่งทีคาดคิดว่า เหมาะสมที่สุดต่อไป

สำหรับรูปแบบของการปรับเปลี่ยนอาชีพประกอบด้วย รูปแบบทั้งจากภายนอกและภายใน ชุมชน โดยการถูกชักชวนจากญาติมิตร คนรู้จักคุ้นเคย นายทุน ตลอดจนการได้รับข่าวสารข้อมูลจาก สื่อต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชน โดยวิธีการปรับเปลี่ยนอาชีพในลักษณะของการเลียนแบบ และการถูกชักชวน

ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนอาชีพ ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นแรงดึงดูด ผลักดัน และสนับสนุนทั้งทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการศึกษา จากการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนภายนอก ทำให้เกิดรับค่านิยมเรื่องงานอาชีพ ที่คิดว่าจะสามารถสร้างรายได้และความมั่นคงในงานอาชีพ ทั้งนี้โดยมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจ ขณะเดียวกันก็มีปัจจัยเกี่ยวกับความคาดหวังต่ออาชีพใหม่ ภาระรับผิดชอบต่อครอบครัว การครอบงำของลัทธิบริโภคนิยม และการศึกษา เป็นสิ่งผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนอาชีพ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสนับสนุนทางสังคม เช่น แหล่งข้อมูลข่าวสาร การได้รับความช่วยเหลือพื้นฐานและโอกาส ซึ่งปัจจัยทั้งสามประการนั้น จะมีความเกี่ยวเนื่องกันและสอดคล้องกับสภาพเงื่อนไขของการปรับเปลี่ยนอาชีพ

เงื่อนไขในการปรับเปลี่ยนอาชีพ ประกอบด้วยเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการศึกษา ทั้งจากภายนอกและภายในชุมชน นับจากที่ความเจริญและความทันสมัยที่เป็นเครื่องชี้วัดระดับของการพัฒนาเข้าสู่ชุมชน เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศทางการเกษตรของชุมชน เกิดปัญหาทรัพยากรที่ดินเพื่อการผลิต เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต การอยู่ภายใต้กลไกการตลาดของสินค้าการเกษตรที่ขาดความสมดุล ของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้เกิดความไม่คุ้มทุนในการผลิต เกิดรายได้ต่ำในขณะที่ภาวะการครองชีพที่จำเป็นต้องมีรายจ่ายจำนวนมาก อันเกิดจากการเลียนแบบอย่างของวิถีชีวิตของผู้อยู่ในเมือง จึงก่อให้เกิดภาวะหนี้สินทั้งจากการผลิตและการบริโภค จึงทำให้เกษตรกรเกิดความอ่อนล้าในงานอาชีพ ประการณที่ปรับเปลี่ยนอาชีพ เพื่อแสวงหาอาชีพที่จะสามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น ประกอบ

กับการศึกษาแผนใหม่ที่มุ่งผลิตคนเพื่อรับใช้ภาคอุตสาหกรรมและบริการ มากกว่าที่จะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกร ทำให้อาชีพเกษตรกร เริ่มสูญสลายไปจากชุมชน

การปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกร ได้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในหลายลักษณะ โดยเฉพาะโครงสร้างทางสังคม ทั้งโครงสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งเคยใกล้ชิดผูกพันอย่างเหนียวแน่น ก็เริ่มผ่อนคลายเพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ในระบบการผลิตของชุมชน ซึ่งแต่เดิมลักษณะของการ เกื้อกูลเป็นโครงข่ายสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น จากระบบการเอามือเอาวันได้สูญสลายไป กลายเป็นระบบของการจ้างงาน ระบบเงินตราได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการกำหนดคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ การมีอำนาจในการครอบครองปัจจัยการบริโภค ตลอดจนสภาพของบุคคลในการได้รับการยอมรับ ทำให้เกิดการแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการลักษณะ เช่นนี้ทำให้เกิดความเป็นปัจเจกบุคคลที่มุ่งจะแสวงหาเพื่อประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมเพิ่มมากขึ้น พลังของความเป็นชุมชนจึงลดน้อยลงทุกขณะ จึงทำให้ถูกครอบงำโดยพลังภายนอกที่มากกว่าโดยง่าย

Thesis Title: Occupational Adjustment of Farmers in Semi-Urban
Communities

Author: Mrs.Kanyarat Untrakul

M.Ed: Nonformal Education

Examining Committee:

Assoc.Prof.Dr.Cherdlar	Sunthornwipart	Chairman
Assist.Prof.Dr.Anurak	Panyanuwat	Member
Assoc.Prof.Dr.Chukiat	Leesuwan	Member
Assoc.Prof.Dr.Suthan	Janhom	Member

Abstract

The purposes of this research, namely vocational adjustment of agriculturalists in a suburb community, were : firstly, to study the process. procedures and methods of vocational adjustment of agriculturalists in a suburb community ; and secondly, to find out social, economic, educational and cultural factors affecting such adjustment and other impacts towards the community. This qualitative research was conducted in Muang-sart village, Nong-Hoy sub-district, Muang Chiang Mai District of Chiang Mai Province. The group of agriculturalists were those people who had changed their occupations, been in agricultural sector without change, and those community members.

This qualitative research employed a multi-technique to collect data such as participant and non-participant observations, formal and informal interviews.

The findings of this research may be concluded as follows:

The occupational adjustment of those agriculturalists was in form of changing process. Such process had a number of procedures, patterns and methods relating to one and others. The adjustment procedures began from problem identification of the samples while they were facing agricultural problems. That matter pushed them to find better and appropriate solution. They tried to learn from various sources of information and make the best selection of the solutions relating to their needs and problems. Then, They tried to practise according to the selected solutions, evaluate each carefully until they were satisfied with the most appropriate ways of solutions.

The patterns of occupational adjustment consisted of outside and internal patterns accepted by the community. The samples were persuaded by their cousins, friends and merchants including getting information from other sources and media of the private and governmental sectors. Then, they adjusted their occupations in forms of copying and persuasion.

The factors that supported the samples to adjust their occupations consisted of push-and pull-factors on social, economic, cultural and educational aspects. Interactions made with outsiders of their community brought them new values about occupations that could help them earn more income and vocationally stable. Another group of factors were concerned with their new hope for the new occupations, family responsibility, consumption behaviours' influence and

education. Those latter factors pushed them to adjust their occupations. However, all factors were related to one and other and also the conditions of adjustment.

The conditions of occupational adjustment consisted of social, economic, cultural and educational matters from outside and inside the community. Since modernization was informally used as a development indicator, and brought into the community, there was an impact on its agricultural ecology. Some problems concerned with land for cultivation affected the production system in term of cost-Effectiveness. A duplication of the urbanization and its way of life took place within the sampling community. That evidence brought them debts ocured from consumption and production methods, affecting the agriculturalists psychologically. So, they wished to chage their occupation to get better income and improve their standard of living. Additionally, a new educational pattern that aimed at producing manpower for industrial sector and service sector became known to the samples, the adjustment of their occupation was eventually caterized.

The occupational adjjument of the agriculturalists had impacts on the community in various ways, such as social structure, relationship within the family and production system of the community. The mutual helping system has been gradually disappeared and, then, replaced by the employment system using money instead of kinship system. Therefore, the community strenghts have been reduced and influenced by the new production system.